

Универзитет у Нишу
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
Бр. 01-455/1
25/02/2025. године

На основу члана 36. Правилника о мастер академским студијама права Служба за наставу и студентска питања даје следеће

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е

1. Обавештава се јавност да су завршни мастер рад и Извештај Комисије за оцену и одбрану мастер рада под називом „Криптовалуте и криминалитет”, кандидата Спасић Милице, број досјеа М025/23-УП, студента мастер академских студија права на Правном факултету у Нишу, примљени дана 25/02/2025. године и да се налазе у Библиотеци и на сајту Факултета.
2. Извештај и мастер рад доступни су, у року од 5 (пет) дана од дана истицања овог обавештења на огласну таблу Факултета, заинтересованим лицима у времену од 08,00 до 15,00 сати сваког радног дана.
3. Извештај Комисије за оцену и одбрану мастер рада су саставни део овог обавештења.
4. Ово обавештење истаћи на сајт и доставити Библиотеци.

СЛУЖБА ЗА НАСТАВУ И
СТУДЕНТСКА ПИТАЊА

Катедри за кривичноправне науке
Правног факултета Универзитета у Нишу

На седници Катедре за кривичноправне науке која је одржана дана 28.01.2025. године, на основу члана 34. Правилника о мастер студијама Правног факултета у Нишу предложена је, а одлуком декана бр.01-259 од 29.01.2025. године, формирана Комисија за оцену и јавну одбрану мастер рада под називом: „**Криптовалуте и криминалитет**“, кандидаткиње **Милице Спасић**. Комисија, након детаљног прегледа мастер рада подноси следећи:

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад под називом: „**Криптовалуте и криминалитет**“ кандидаткиње **Милице Спасић** написан је на 81 страници компјутерски обрађеног текста, без прореда. Кандидаткиња је цитирање вршила у фуснотама (укупно 63). Литерарну подлогу рада чини 45 иностраних и домаћих извора књига, библиографских јединица (уџбеника, приручника, коментара закона и статистичких података) и други бројни научни и стручни радови објављени у часописима, уз осталу истраживачку грађу – 14 законских и подзаконских аката, као и електронски извори.

Структурално рад је подељен у пет поглавља: 1) Криптовалуте – концепт и развој, 2) Правни оквир и регулатива криптовалута, 3) Корелација између криптовалута и криминалитета, 4) Механизми злоупотребе криптовалута, 5) Криптовалуте и борба против криминалитета укључујући и увод, закључна разматрања, попис коришћене литературе, сажетак и кључне речи на српском и енглеском језику и биографију студенткиње.

У уводу (стр. 1 - 4) кандидаткиња је изложила предмет свог рада, указујући на значај криптовалута као релативно новог феномена који има све већи утицај на глобалну економију и правни систем. Детаљно је објашњен циљ рада, који обухвата анализу концепта криптовалута, њихове примене у савременом друштву и изазова који произлазе из њиховог коришћења у криминалним активностима. Такође, дефинисани су методологија истраживања и главна питања која ће бити обрађена, као што су правна регулатива, технолошке основе и механизми борбе против злоупотребе криптовалута. Посебан акценат стављен је на међусобну повезаност криптовалута и криминалитета, као и потребу за развојем ефикасних механизма за њихово регулисање.

У првој глави (стр. 5 - 28), која носи наслов „*Криптовалуте - концепт и развој*“, кандидаткиња је дала свеобухватан преглед историјског развоја криптовалута (стр. 5), почевши од увођења Bitcoin-а 2009. године као прве децентрализоване дигиталне валуте. Описан је контекст у којем су криптовалуте настале, укључујући потребу за сигурнијим и транспарентнијим финансијским трансакцијама.

У другом делу овог поглавља (стр. 7) разматра се дефиниција и карактеристике криптовалута, укључујући децентрализацију, анонимност и употребу криптографије.

Посебно је истакнута разлика између традиционалних валута и криптовалута. На странама 10-13 анализирани су предности и недостаци, где су као главне предности наведени смањени трошкови трансакција и глобална приступачност, док су недостаци везани за волатилност и потенцијалну употребу у нелегалне сврхе.

Одељак о употреби криптовалута у друштву (стр. 13) фокусира се на њихову примену у е-трговини, инвестицијама и финансијским услугама. Детаљно је анализирана технологија блокчејна (стр. 15) као основа функционисања криптовалута, укључујући начин на који ова технологија омогућава транспарентност и сигурност.

Последњи део ове главе (стр. 18-28) обрађује најпознатије криптовалуте. Bitcoin је анализиран као прва и најраспрострањенија криптовалута (стр. 19), док су Litecoin (стр. 23), Ethereum (стр. 25), Stellar (стр. 26) и Ripple (стр. 28) представљени као алтернативни пројекти са специфичним технолошким и економским карактеристикама.

У другој глави (стр. 30 - 38), под називом „*Правни оквир и регулатива криптовалута*“, кандидаткиња је детаљно истражила правни аспект регулисања криптовалута. Прво је представљен међународни регулаторни оквир (стр. 30), где су анализирани приступи различитих међународних организација и законодавних тела. У одељку о националним правним оквирима (стр. 34), указано је на разлике у приступу између земаља које су криптовалуте легализовале и оних које их сматрају нелегалним средствима.

На страни 37 анализирана је улога финансијских институција у надзору криптовалутних трансакција, при чему је наглашено да оне представљају кључне актере у спречавању злоупотреба. Изазови у регулисању криптовалута (стр. 38) укључују питања анонимности, недостатак глобалне координације и брзог технолошког развоја који често превазилази постојеће регулативе.

У трећој глави (стр. 42 - 59), под називом „*Корелација између криптовалута и криминалитета*“, кандидаткиња је детаљно истражила начине на које се криптовалуте користе за подршку различитим облицима криминала. Главни фокус главе је на анализи злоупотребе криптовалута у области финансијских криминала, сајбер криминалитета и трговине људима и недозвољеним производима. Кроз ову главу, представљене су и специфичне студије случаја које илуструју појаву и развој ових активности у контексту све шире примене криптовалута.

На странама 42 - 44, посебно је разматрана повезаност криптовалута са пореским преварама и прањем новца. Кандидаткиња је објаснила како анонимност и децентрализација криптовалута омогућавају избегавање традиционалних финансијских система, чиме се стварају могућности за прикривање нелегално стечених прихода. Наведени су конкретни примери случајева у којима су криптовалуте коришћене за утају пореза, укључујући случајеве где су појединци и компаније користили платформе за трговину криптовалутама како би избегли финансијски надзор. Такође је детаљно описан процес сложених трансакција током прања новца, где се трансакције преко више криптовалутних новчаника користе за прикривање порекла средстава.

На странама 44 - 50, анализирано је прање новца преко криптовалута, укључујући технике као што су коришћење криптовалутних мешалица (енгл. *mixers*) и децентрализованих берзи. Наглашено је како ови алати могу отежати прање финансијских токова, чинећи их идеалним за криминалце. Кандидаткиња је

представила и улогу регулаторних тела у покушајима да се спречи овај облик злоупотребе, са примерима међународних операција које су резултирале затварањем неколико великих платформи за праће новца.

Посебан акценат стављен је на финансирање тероризма (стр. 50 - 53), где је објашњено како криптовалите омогућавају терористичким групама да прикупљају средства анонимно и без географских ограничења. Кандидаткиња је навела примере из праксе, укључујући истраге које су откриле мреже донација преко криптовалутних платформи. Овај део је обogaћен подацима о сарадњи између међународних организација попут Интерпола и националних безбедносних служби.

На странама 53 - 55, разматрана је повезаност криптовалута са сајбер криминалом. Криптовалите су представљене као кључан механизам плаћања за хакерске нападе, укључујући *ransomware* нападе, где се од жртава тражи исплата у криптовалутама за откључавање података. Истакнут је и проблем илегалне продаје украдених података и малвера на платформама тамне мреже, где су криптовалите главно средство плаћања.

Последњи део овог поглавља (стр. 55 - 59) обрађују трговину наркотицима, људима и децјом порнографијом. Кандидаткиња је детаљно анализирао улогу криптовалута у олакшавању трансакција на платформама тамне мреже, укључујући *Silk Road* и сличне сајтове. Наведено је како анонимност ових валута отежава идентификацију продаваца и купаца, чиме се додатно компликују истраге.

У делу о трговини људима, представљени су подаци о томе како криптовалите омогућавају финансирање и логистику таквих активности, док је посебна пажња посвећена проблему децје порнографије. Наведени су примери међународних операција у којима су криптовалите коришћене за куповину или размену илегалног садржаја, као и изазови у праћењу оваквих активности због коришћења напредних техника анонимизације.

Кроз целу главу, кандидаткиња је настојала да балансира између теоријског приступа и практичних примера, наглашавајући потребу за ефикаснијом регулативом и сарадњом на глобалном нивоу како би се смањиле могућности злоупотребе криптовалута.

Четврта глава (стр. 61 - 68), „*Механизми злоупотребе криптовалута*“, фокусира се на технолошке алате који омогућавају анонимност и отежавају откривање нелегалних активности. На странама 61 - 63 описани су механизми попут мешалица за криптовалите и тамне мреже. Кандидаткиња је указала на постојање софтвера за праћење криптовалутних трансакција (стр. 65), као и на методе идентификације и праћења сумњивих активности (стр. 68), које представљају кључни алат за борбу против злоупотреба.

У петој глави (стр. 70 - 75), под називом „*Криптовалите и борба против криминалитета*“, кандидаткиња је обрадила могућности за ефикасно супротстављање злоупотребама криптовалута, с нагласком на превентивне и репресивне мере које могу допринети смањењу криминалних активности у овом сектору.

На странама 70 - 72, представљене су стратегије за спречавање злоупотреба криптовалута, које укључују три главна приступа: унапређење законодавног оквира, примену савремених технолошких решења и подизање свести јавности о ризицима и одговорностима у коришћењу криптовалута. У делу о законодавству, кандидаткиња је указала на важност хармонизације националних и међународних закона како би се уједначило регулисање криптовалутних активности. Као пример, наведене су иницијативе Европске уније, укључујући Директиву о спречавању прања новца (AMLD), која предвиђа додатну контролу криптовалутних платформи. Технолошке иновације су истакнуте као кључни алат за прање сумњивих трансакција, при чему су описани системи који користе вештачку интелигенцију за анализу великих количина података и идентификацију потенцијалних криминалних активности. У трећем делу, наглашена је потреба за едукацијом корисника и професионалаца, са посебним освртом на улогу финансијских институција у подизању свести о ризицима и одговорностима у раду са криптовалутама.

На странама 72 - 75, анализирана је улога међународне сарадње у борби против злоупотреба криптовалута. Кандидаткиња је нагласила да криминалитет у овом сектору често има прекогранични карактер, што захтева интензивну сарадњу између држава. Представљени су примери успешних међународних иницијатива, као што су заједничке акције Интерпола, Европола и националних агенција у демонтирању мрежа за прање новца и нелегалну трговину на тамној мрежи. Посебан осврт дат је на важност размене информација, укључујући пројекте попут *Financial Action Task Force* (FATF) и њихових смерница за регулисање виртуелних валута. Такође је наглашено да сарадња није ограничена само на владе и агенције, већ укључује и приватни сектор, као што су криптовалутне берзе и финансијске институције.

Завршни део главе (стр. 75) бави се могућим правцима будуће регулације и превенције криминала у криптовалутном сектору. Кандидаткиња је указала на изазове које доноси брз развој технологије, попут појаве нових криптовалутних производа и алата за анонимизацију, који захтевају континуирано прилагођавање правних оквира. Наглашена је важност проактивног приступа, који подразумева предвиђање будућих трендова и рано успостављање механизма за контролу. Овде су наведене конкретне препоруке, као што су јачање међусекторске сарадње, увођење обавезних процедура познавања клијената (KYC) за све платформе и развој глобалних стандарда који би обезбедили јединствени приступ у борби против криминалитета у овом сектору.

Кроз целу главу, кандидаткиња је представила свеобухватан и аналитички преглед тренутних и будућих изазова, истовремено указујући на значај интегрисаног и мултидисциплинарног приступа за обезбеђивање сигурности у криптовалутном екосистему.

Закључна разматрања (стр. 78 - 81) су обухватила систематизацију кључних налаза рада. Посебно је наглашено да, иако криптовалуте доносе значајне користи, њихова злоупотреба представља велики изазов за друштво. Кандидаткиња је истакла важност даљег истраживања, унапређења регулативе и развоја технолошких алата како би се осигурала ефикасна борба против злоупотреба.

Закључак и предлог

Након детаљног разматрања мастер рада: „Криптовалуте и криминалитет“, кандидаткиње Милице Спасић, може се закључити да је пред ауторком био изузетно сложен и мултидисциплинаран задатак. Рад је захтевао темељно истраживање и анализу како међународне и националне литературе, тако и правних, економских и технолошких извора. С обзиром на специфичну природу криптовалута, као и њихову повезаност са савременим облицима криминалитета, кандидаткиња је морала да интегрише појмове из различитих научних дисциплина – од рачунарства и информатике до права и криминологије – и да им пружи јасну правно-теоријску интерпретацију.

Кроз рад је посебна пажња посвећена анализи злоупотребе криптовалута у различитим криминалним активностима као што су прање новца, финансирање тероризма, сајбер криминал и трговина људима. Кандидаткиња је успела да укаже на сложеност овог феномена и на хитност организоване и систематске борбе против таквих злоупотреба. При томе је истакла потребу за увођењем адекватних мера – како превентивних, тако и репресивних – које би могле да ограниче криминалну употребу криптовалута.

Са друге стране, рад обрађује и технолошке аспекте криптовалута, нарочито у контексту анонимности коју оне пружају. Кандидаткиња је детаљно објаснила како алати попут мешалица (mixers) и тамне мреже (dark web) омогућавају прикривање илегалних активности, што представља значајан изазов за истражне органе. У раду су описани и савремени софтверски алати за прањење криптовалутних трансакција, као и механизми за идентификацију и прањење сумњивих активности, чиме се пружа основа за развој ефикаснијих механизма откривања и спречавања криминалитета.

Посебно је истакнута улога међународне сарадње у борби против злоупотреба криптовалута. Кандидаткиња је анализирала примере успешних иницијатива, као што су акције Интерпола и Европола, и указала на значај размене информација између држава, али и између јавног и приватног сектора. Такође је наглашена потреба за глобалним приступом у регулисању криптовалута, уз прилагођавање регулативе брзом развоју технологије.

Један од кључних доприноса рада је анализа недостатка адекватних законодавних механизма у Републици Србији. Кандидаткиња је указала на потребу за стварањем свеобухватног правног оквира који би био усклађен са међународним стандардима и који би могао да одговори на изазове које криптовалуте доносе. У том контексту, предложене су конкретне мере које би могле да допринесу ефикаснијем сузбијању злоупотреба, укључујући увођење обавезних процедура познавања клијената (КУС) и развој алата за надзор трансакција.

Међу највећим квалитетима овог рада истиче се свеобухватан и интердисциплинаран приступ анализи криптовалута и њихове везе са криминалитетом. Кроз детаљну студију, кандидаткиња је пружила драгоцен допринос разматрању ове актуелне и комплексне теме. Рад обухвата анализу релевантне упоредне праксе,

актуелних изазова и потенцијалних решења, чиме се поставља темељ за даље истраживање и унапређење правних и технолошких механизма у овој области.

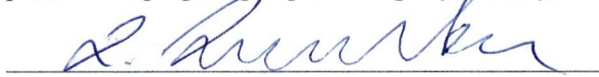
Стога, Комисија закључује да мастер рад кандидаткиње Милице Спасић под називом „Криптовалуте и криминалитет“ представља резултат самосталног и оригиналног научног рада из области кривичног права. Кандидаткиња је у раду систематизовала и анализирала постојећу правнотеоријску, прикупила практичну и законску литературу и својим радом дала одређени допринос науци кривичног права. Пошто су испуњени услови предвиђени у члану 35. Правилника о мастер студијама Правног факултета у Нишу, Комисија сматра да је мастер рад: „Криптовалуте и криминалитет“ кандидаткиње Милице Спасић подобан за јавну одбрану, па предлаже Катедри за кривичноправне науке Правног факултета у Нишу да усвоји Извештај о оцени мастер рада и његовој подобности за јавну одбрану.

У Нишу, 25.02.2025. год.

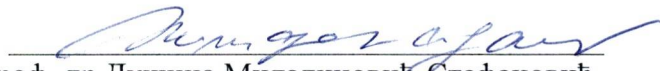
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Миомира Костић
редовни професор Правног факултета у Нишу

проф. др Дарко Димовски
редовни професор Правног факултета у Нишу

проф. др Душица Миладиновић-Стефановић
ванредни професор Правног факултета у Нишу